

Rašytojo, humanisto Jono Biliūno atminties kalnas – Laimės žiburys



Jonas Biliūnas. 1901
Th. Iohn fotoateljė. A. Baranausko ir A. Vienuolio-Žukausko memorialinis muziejus

Vienas unikaliausių Anykščių smėliakalnių tapo skaudaus likimo kūrėjo Jono Biliūno, iš prie Šventosios esančio Niūronių kaimo kilusio rašytojo, amžinojo poilsio ir jo pagerbimo vieta (1953 m.).

Taip legendinis didvyrių kūnus priglaudęs dangiškos kilmės kalnas XX a. viduryje tapo ypatingu personaliniu panteonu, kurio viršūnėje esantis paminklas, antrątiškai iškilęs virs kalvos, ženklina pasiaukojimo idėją, kuri įkūnyta alegoriniame „Laimės žiburio“ kūrinyje. Rašytoja Viktorija Daujotytė teigia, kad „Laimės žiburys“ (su jo simboliu vaizdiniu susietas kapo ant kalno

vaizdiny) yra ne tik gryna humanistinė vizija, bet ir savita aukos filosofija, peržengianti alegorijos rėmus. Auka turi būti grynų intencijų, visa, be jokio likučio sau. Aukojantis nieko negali laimėti sau siaurąja, su kokiais nors pragmatiniais lūkesčiais susieta prasme. Auka kitiems, kitam. Tokios aukos prasmė gali išskilti tik amžinybės akivaizdoje. Tik tokia auka yra stebuklo lygmens.

„Ir rados stebuklas!“ – „Laimės žiburio“ kulminacija. Profesorės V. Daujotytės mintim, „giliai, tad ir teisingai suprastas Jono Biliūno „Laimės žiburys“ tarsi paaukština piliakalnį. Kūrinio prasmės susisiečia su turtinga krašto mitologija, tautosaka.“

Kaip brangūs man tie kloniai,
Kloniai numylėti,
Šventoji upė
Ir aplink miškai.
Ant kalno sodžius
Stovintis aukštai.
Kur mano metai
Pralėkė saulėti.

J. Biliūnas „Kūdikystės aidas“

Kad numirsiu, man pakaskit
Ant Šventosios upės kranto:
Kad matytų kapas sodžių,
Kūdikėlis kur užaugau;

Kad girdėtų tą dainelę,
Motinėle ką dainavo,
Kai ant kelių mažą migdė
Ar lopšy mane lingavo.

Tu, Julyte, mano kapą
Žolynėliais apkaišysi,
Tarpu rožių ir lelijų
Man kryželį pastatysi.

J. Biliūnas „Kai numirsiu, man pakaskit“



A. Žukauskas-Vienuoelis su Pandėlio rajono mokytojais prie J. Biliūno kapo.
1957 07
Nežinomas fotografas. A. Baranausko ir A. Vienuolio-Žukausko memorialinis muziejus



Anykščiai nuo Liudiškių kalvos. 1956 08
Nežinomas fotografas. A. Baranausko ir A. Vienuolio-Žukausko memorialinis muziejus



A. Žukauskas-Vienuoelis su J. Biliūniene-Matjosaiteiene prie J. Biliūno kapo.
1954 06 13
Nežinomas fotografas. A. Baranausko ir A. Vienuolio-Žukausko memorialinis muziejus